

25-11-2015 | Nieuws

Europaan: nieuwe stichting, nieuwe richting

Het winnende plan voor Europan 9 locatie Almere: Montage City door Robert-Jan de Kort, Sander van Schaik en Max Cohen de Lara. Het ontwerp wordt niet uitgevoerd omdat de gemeente Almere heeft aangegeven "zich voorlopig te concentreren op reeds in ontwikkeling zijnde gebieden".

Europaan Nederland stopt. Haar werkzaamheden worden overgenomen door een nieuwe stichting: Europlan Nederland. Die ene letter gaat hopelijk een wereld van verschil maken wat betreft de Europan-prijsvragen die in de toekomst worden georganiseerd. Meer betrokkenheid van opdrachtgevers en belanghebbenden bij de prijsvraag moet zorgen dat er straks meer kansen komen voor jonge ontwerpers om te bouwen. En zo zullen nog meer veranderingen worden doorgevoerd. Coördinator Indira van 't Klooster sprak met Sander Woertman over het recente nieuws.

Door Sander Woertman

Volgend jaar gaat stichting Europlan het werk overnemen van de bestaande stichting Europan. De subtiele naamsverandering is een kunstgreep omdat er immers geen twee stichtingen met dezelfde naam naast elkaar kunnen bestaan. De prijsvragen zullen in de toekomst gewoon onder de naam Europan worden georganiseerd.

Realisatie van winnende ontwerpen blijft uit

Alhoewel Europan als organisator van ontwerpprijsvragen een bekend instituut is, rommelt het al een tijd in de gelederen. Dat zit zo: alle landen die deelnemen aan Europan, en dus hun eigen locaties kunnen aandragen, zijn verbonden aan Europan Europe, dat vanuit Parijs wordt bestuurd. Alle locaties en de daarbij behorende opgaves, moeten passen binnen het thema dat door Europan Europe vooraf is opgesteld. Binnen dat systeem blijkt het lastig om geschikte locaties te vinden. En wat belangrijker is: het is moeilijk om met de huidige Europan-opzet draagvlak te vinden voor het realiseren van de winnende projecten. En laat dat nou juist de doelstelling van Europan zijn.

De cijfers liegen er niet om: De laatste edities werd het steeds lastiger om winnende projecten gebouwd te krijgen. Sinds 2000 zijn er slechts twee ontwerpen gerealiseerd (waaronder een tijdelijke brug in Groningen door winnaar Elizabeth Keller in 2012).

Doorstart

Stichting European zag vorig jaar de bui al hangen na twee afgewezen subsidie-aanvragen en zocht contact met Architectuur Lokaal. Deze instelling heeft als geen ander verstand van prijsvragen en opdrachtgeverschap. Indira van 't Klooster, werkzaam als senior project manager bij Architectuur Lokaal en hoofdredacteur van A10, en Cilly Jansen, directeur Architectuur Lokaal, verkenden de mogelijkheden voor een doorstart.

Veel voor weinig

De afgelopen maanden sprak Architectuur Lokaal met ex-bestuurders, ex-opdrachtgevers, oud-winnaars, ontwerpers, kennisinstellingen en nieuwe opdrachtgevers. De ervaring is dat deelnemers weinig terug krijgen voor hun inspanningen. Mogelijkheden om te leren en te profiteren van het uitgebreide Europese netwerk of om kennis van de opgave te verdiepen zijn er nauwelijks. In de nieuwe opzet is alles erop gericht om meer kansen op opdrachten te genereren voor jonge ontwerpers.

Van 't Klooster: "je kunt je voorstellen hoeveel ontwerpinspanning er voor een enkele locatie wordt geleverd. Van de tussen de 30 tot 80 volledig uitgewerkte ontwerpen per locatie gaat 20% door naar de volgende ronde en wordt één winnaar gekozen. European is een sterk merk, maar overall lopen de aanmeldingen terug."

De eventbrug uit het plan 'Prelude' die Elizabeth Keller en Remco Rolvink voor de Locatie Hoendiep in Groningen, is om het Suikerunieterrein in Groningen bereikbaar te houden.

Ruimte voor vernieuwing van European-formule

Er is volop ruimte om de formule van European in Nederland te vernieuwen, meent Van 't Klooster. "We moeten op zoek naar een nieuwe manier waarop locaties worden gevonden en aangeboden. Tot nu toe gaat het vaak om een stuk grond dat in bezit is van een corporatie of gemeente. De betrokkenheid van opdrachtgever, laat staan toekomstige gebruikers en andere stakeholders bij het prijsvraagproces, is klein. In de ontwerppraktijk is de dynamische verhouding tussen architect en opdrachtgever steeds belangrijker voor het slagen van een project. Daar moeten we met European Nederland op gaan inspelen."

Alternatieven voor locatiegebonden prijsvragen

En waarom moet er altijd een locatie verbonden zijn aan een prijsvraag, vraagt Van 't Klooster zich af? Er zijn voldoende actuele opgaves die overal kunnen worden toegepast, zoals huisvesting voor vluchtelingen of verduurzaming van bestaande gebouwen. Zo ontstaat ook ruimte voor een ander soort opdrachtgevers. Ook zou je kunnen denken aan producenten die de hulp van architecten nodig hebben bij productinnovatie en toepassing in de praktijk.

Prijsvraag in twee fases

Een van de prijsvraagmodellen waar Van 't Klooster wel wat in ziet, is de prijsvraag in twee fases. Hierbij wordt eerst een visiedocument ingeleverd door architecten, die door de opdrachtgevers en andere stakeholders worden beoordeeld. Vervolgens worden deze partijen betrokken bij de volgende fase, waar een geselecteerde groep architecten een ontwerp maakt. Dit heeft hopelijk tot gevolg dat er meer draagvlak is voor het winnende ontwerp, waardoor de kans dat het ontwerp wordt gerealiseerd aanzienlijk stijgt. Dit is in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel waar reguliere prijsvragen ook aan voldoen. Architectuur Lokaal heeft daar al positieve ervaringen mee.

Lidmaatschap nog niet goedgekeurd

Er zijn nog wat obstakels te overwinnen voordat Van 't Klooster met de bestuursleden van Europlan Nederland, waaronder Thérèse van Schie, Jeroen de Willigen en Thijs Asselbergs, aan de slag kan om hun visie te realiseren. Het lidmaatschap van de Internationale organisatie is aangevraagd als vertegenwoordiger van Nederland voor European. Dit is nog niet toegekend, maar naar aanleiding van verkennende gesprekken is Van 't Klooster vol vertrouwen op een goede afloop. Nederland is nog altijd een van de vijf grootste landen binnen European.

Nederland als broedplaats voor nieuwe formule

Europlan Nederland gaat met frisse moed aan de slag. Ze wordt ondersteund door het huidige European-bestuur, dat zich verder nog bezighoudt met het afronden van de lopende European-ronde. De prijsuitreiking hiervan vindt plaats op donderdag 3 december in Het Nieuwe Instituut.

Het is te hopen dat Europlan Nederland het voor elkaar krijgt om de nodige vernieuwing door te voeren in de komende editie van European Nederland. Van 't Klooster vertelt dat in veel landen gepraat wordt over mogelijke nieuwe richtingen voor European om het tij te keren. In dat licht moet Nederland wellicht door Parijs worden gezien als broedplaats voor een nieuwe formule. Het zou mooi zijn als Nederland met haar European-activiteiten weer een gidsland wordt op het vlak van jonge architectuur.